

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

**PROGRAMET E KURRIKULËS PËR SHKOLLËN E MESME TË GJUHËVE
TË HUAJA (GJIMNAZ GJUHËSOR)**

FUSHA: GJUHË E HUAJ

LËNDA: GJUHË ANGLEZE

KODI: 3.1.12.B

**PROGRAMI I LËNDËS
GJUHË ANGLEZE
PËR KLASËN E 12-TË**

Koordinatore: Erifili Hashorva

Redaktore letrare: Vjola Grillo

Përgjegjëse sektori: Marita Hamza

TIRANË, NËNTOR 20

Hartimi i programit të ri të gjuhës angleze për klasën e 12-të është parë si një domosdoshmëri dhe vazhdueshmëri e programeve të hartuara më parë dhe si një mundësi që nxënësit të arrijnë një nivel gjuhësor **B2+**. Anglishtja si gjuhë shërben si bazë për formimin e përgjithshëm të nxënësit nga ana gjuhësore, kulturore dhe intelektuale. Në këtë nivel, përforcohet dhe thellohet ajo çfarë është mësuar në nivelet e mëparshme dhe shtohen mundësitë që nxënësit të shprehin më mirë njohuritë e tyre, duke përdorur të katër aftësitë gjuhësore: të lexuarit, të folurit, të shkruarit dhe të dëgjimit.

Ky nivel hap për nxënësit mundësi dhe hapësira të reja për t'u përballur me komunikimin në gjuhën e huaj, si dhe me një zhvillim më të lartë intelektual, shoqëror e kulturor të 18-19-vjeçarëve, duke marrë parasysh interesat dhe karakteristikat e kësaj grupmoshe. Programi ofron mundësi për nxënësin që ai të mund të zhvillojë e të zgjerojë edhe më tej elementet bazë të mësimin të gjuhës angleze për një përvetësim sa më të mirë e praktik të saj.

Programi i klasës së 12-të nxit forma të tilla pune që mësimi dhe përvetësimi i gjuhës angleze të jetë në funksion të objektivit madhor të integritit të nxënësve në një shoqëri demokratike dhe përmbushjes së kërkesave të tyre për një arsimim të mëtejshëm përherë më cilësor dhe më të suksesshëm. Ai synon të zhvillojë të menduarit kritik dhe të pavarur të nxënësit në klasë e jashtë saj. Ky program mundëson, gjithashtu, që nxënësit të përgatiten për studime universitare, për karrierën e tyre të ardhshme profesionale, si dhe për integrimin aktiv në jetën shoqërore.

Programi i klasës së 12-të lidhet edhe me programet ndërkurrikulare të kësaj klase, si p.sh., të lëndëve historike, gjeografike, letërsie, matematikë, biologji, informatikë etj., duke i ndërthurur këto dije në mënyrë logjike. Po ashtu, ky program synon t'i japë nxënësit një njohje të mirë edhe për kulturën, artin dhe jetën shoqërore të vendeve anglishtfolëse.

Konceptimi kryesor i këtij programi është që të mundësojë zhvillimin e pavarësisë dhe individualitetin shoqëror e kulturor, si dhe zhvillimin e ndërgjegjësimit për identitetin kulturor.

1. SYNIMI I LËNDËS

Në këtë nivel, synimi kryesor i mësimin të gjuhës angleze është të përsërisë dhe të përforcojë edhe më tej aftësitë e përfituara nga nxënësit në nivelin e mëparshëm, të kalojë në atë **B2+**, në mësimin e kësaj gjuhe, duke u aftësuar gjithnjë e më shumë si përdorues të pavarur të saj. Niveli **B2+** arrihet në klasën e 12-të në shkollat e mesme të gjuhëve të huaja, sepse nxënësit kanë bërë më shumë orë në javë në gjuhën angleze gjatë tri viteve, në ndryshim me nxënësit e gjimnazit, të cilët bëjnë më pak orë mësimi. Programi i ri i mësimin të gjuhës angleze për klasën e 12-të synon të rrisë më tej mundësitë që u ofrohen nxënësve për zhvillimin e kompetencave gjuhësore dhe për ndërgjegjësimitin e tyre ndaj kulturave të tjera.

Programi, gjithashtu, synon të përforcojë dhe të zgjerojë njohuritë për materialet gjuhësore dhe gramatikore, të zhvillojë më tej njohjen për dimensionin kulturor dhe shoqëror të vendeve anglishtfolëse, të përsosë aftësitë komunikuese në gjuhën angleze dhe ato të shkrim-leximit dhe të të kuptuarit të kësaj gjuhe.

2. OBJEKTIVA TË PËRGJITHSHËM

Në përfundim të këtij programi, nxënës/i,-ja aftësohet:

- Të zhvillojë më tej aftësinë për të ndërthurur sa më mirë kategoritë e njohurive të përgjithshme me ato specifike në përputhje me shprehitë individuale;
- të zhvillojë aftësinë e të menduarit në mënyrë krijuese dhe kritike, duke konsoliduar mendimin e pavarur dhe kritik për të gjitha aspektet gjuhësore, kulturore dhe shoqërore;
- të zhvillojë më tej njohjen për dimensionin kulturor dhe shoqëror të vendeve anglishtfolëse;
- të zhvillojë shprehitë me shkrim dhe me gojë;
- të reflektojë mbi ndryshimet mes praktikave kulturore të vendeve anglishtfolëse dhe kulturës amtare;
- të zhvillojë aftësitë komunikuese dhe zbatimin e njohurive gjuhësore e gramatikore në situata nga më të ndryshme të jetës;
- të krahasojë dhe të bëjë dallime ndërmjet kulturave të ndryshme, duke iu përshtatur atyre në situata të caktuara të komunikimit ndërkulturor.

3. OBJEKTIVA SIPAS STANDARDEVE

a) Objektivat sipas standardit në komunikim

Përshkrimi: Objektivat në këtë fushë i japin më shumë rëndësi analizës dhe sintezës gjuhësore, thellojnë ndërveprimin gjuhësor për të ngritur në një nivel sa më të lartë cilësor komunikimin në gjuhën angleze, si dhe përsosin bazën e gjuhës angleze, të cilën nxënësit e kanë përfituar në ciklin e mëparshëm, si domosdoshmëri për një komunikim me një standard gjuhësor të nivelit **B2+**. Kjo do të arrihet me anë të situatave të ndryshme, të përshtatshme për grupmoshën e tyre, të cilat do t'u mundësojnë nxënësve të përfitojnë njohuri gjuhësore të nevojshme për të përballuar situata të komunikimit të përditshëm në një mjedis gjuhësor e kulturor anglishtfolës.

Standardi në këtë fushë forcon, pasuron dhe thellon dijet e përgjithshme të nxënësit dhe e aftëson atë si nga ana gjuhësore, ashtu dhe nga ana komunikative për përballjen me gjuhën dhe kulturën angleze.

	Objektiva
Komunikimi	Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet: <ul style="list-style-type: none"> • Të shprehet në mënyrë të qartë; • të analizojë; • të vlerësojë; • të përpunojë; • të prezantojë; • të interpretojë informacionin e kërkuar ose të dhënë;

	<ul style="list-style-type: none"> • të flasë në përgjithësi dhe me fjalor të kënaqshëm për subjektin e një libri, filmi, vepre arti në muzikë, pikturë etj.; • të debatojë për të mbrojtur argumentet dhe qëndrimin; • të shprehet qartë dhe lirshëm për një ngjarje historike apo shoqërore; • të shprehë mendime kritike për debate të fushave të ndryshme të përmendura më sipër; • të paraqesë duke ofruar ide alternative dhe duke debatuar rreth tyre me fjalor të kënaqshëm; • të mbështesë debate për zgjidhje të problemeve në familje, në klasë dhe në shoqëri; • të kuptojë thelbin e një bisede deri në detaje, duke e shpjeguar atë edhe për të tjerët e duke mbrojtur argumentin e qëndrimin e tij; • të diskutojë rreth argumenteve pro dhe kundër; • të japë opinione dhe të vlerësojë; • të tregojë për zakonet dhe kulturat e vendeve të ndryshme; • të justifikojë refuzimin e një kërkesë ose të një favorit.
<p>Veprimtaritë e komunikimit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të formulojë një ankesë duke biseduar për zgjidhjen e saj; • të shprehë në mënyrë të qartë dhe të plotë dëshira dhe keqardhje; • të marrë pjesë në një diskutim duke krijuar mundësi për të gjithë; • të bëjë hipoteza; • të verifikojë detajet mbështetëse të një argumenti; • të kundërshtojë me argumente; • të përforcojë pikëpamjen e tij rreth temës së debatit.

b) Objektivat sipas standardit në kulturë

Përshkrimi: Objektivat thelbësorë në fushën kulturore parashikojnë një shkallë më të lartë të ndërgjegjësimit kulturor, duke vënë theksin në administrimin e aftësive ligjërimore në ndërveprimin gjuhësor dhe kulturor.

	Objektiva
Kultura	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të thellojë në mënyrë të ndjeshme njohuritë për

	<p>personalitete të ndryshme, si dhe për ngjarje të ndryshme me karakter njohës dhe formues;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të komentojë mbi vlerat letrare të një pjese teatrale, të një libri ose të një shfaqjeje, duke bërë krahasimin me ato të kulturës amtare; • të njohë larminë e stileve të jetesës të vendeve të ndryshme anglishtfolëse, dimensionet kulturore nga vende të tilla, mënyrat e kalimit të kohës së lirë, të zgjedhjes së pushimeve, sportet më të parapëlqyera, mënyrat e gatimit, llojet e muzikës, festat zyrtare dhe ato familjare etj.; • të përdorë në mënyrë të drejtë gjuhën angleze, duke zotëruar mënyrat e ndryshme të komunikimit, si gjestet dhe qëndrimi në ligjërim, që përcaktojnë pozicionin e bashkëfolësit në bashkëbisedim; • të jetë në gjendje të flasë për shijet e të rinjve, tregun, çmimet, modën, muzikën, kuzhinën, të drejtën dhe lirinë etj.; • të njohë kinemanë apo këngën angleze dhe amerikane, si dhe të mund të bëjë komente mbi to (të shprehë admirim, pëlqim, mospëlqim, shije të tjera).
--	--

c) Objektivat sipas standardit në formimin gjuhësor

Përshkrimi: Objektivat e standardit në këtë fushë e aftësojnë nxënësin të prodhojë elemente gjuhësore që i përkasin nivelit **B2+**. Përmes praktikimit, nxënësi do të nxitet të përdorë struktura gramatikore të gjuhës angleze, si ato të përfituara në nivelin e mëparshëm, po ashtu edhe struktura të reja, si dhe të kuptojë saktësisht përdorimin e tyre duke gjetur edhe barasvlerësit e tyre në gjuhën amtare. Këtu vihet theksi në pasurimin, konsolidimin dhe zgjerimin e njohurive gramatikore të përfituara në nivelet e mëparshme gjuhësore. Analiza dhe përdorimi i njohurive dhe i strukturave gjuhësore të përfituara në nivelet e mëparshme gjuhësore dhe në vazhdim, në klasën e 12-të bëhet në situata më të ndërlikuara kuptimore dhe gjuhësore me një shkallë më të lartë saktësie dhe përpikmërie.

	Objektiva
Elemente gramatikore	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të përdorë saktë në mënyrë krijuese foljen në kohë dhe kombinime të ndryshme; • të përdorë foljet kalimtare dhe jokalmimtare, si edhe struktura komplekse të ligjëratës së drejtë dhe të zhdrejtë; • të përdorë, duke dhënë shembuj në mënyrë krijuese, fjalitë e përbëra kushtore në kombinime të

	<p>ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të përdorë formën veprorë dhe joveprorë të foljeve në struktura të ndërlikuara, fjalitë dëshirore dhe kohore në shërbim të komunikimit; • të përdorë mirë fjalët pyetëse dhe strukturën e fjalive pyetëse, si dhe të përdorë në mënyrë të drejtë pyetjet jo të drejtpërdrejta; • të njohë lidhëzat dhe fjalitë e ndryshme të varura, duke u shprehur qartë dhe pa gabime; • të përdorë në mënyrë të natyrshme dhe pa gabime foljet frazale dhe ato modale, si dhe modalitetet që ato shprehin në situatat e duhura; • të përdorë me korrektësi të mjaftueshme një repertor të shprehjeve dhe frazave që përdoren shpesh; • të komunikojë me një saktësi të pagabueshme gramatikore.
--	---

4. OBJEKTIVAT SIPAS AFTËSIVE GJUHËSORE

Më poshtë vijon përshkrimi i objektivave sipas katër aftësive bazë të gjuhës: **të dëgjuarit, të folurit, të lexuarit dhe të shkruarit**. Këto aftësi gjuhësore ndërthuren me njëra-tjetrën gjatë procesit mësimor për të arritur një përvetësim sa më të mirë të gjuhës së huaj nga ana e nxënësit.

Aftësia	Objektiva
Të dëgjuarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të përballojë të gjithë informacionin e jetës së përditshme me një gjuhë të pasur leksikore; • të ndjekë biseda të ndryshme që i drejtohen atij; • të reagojë kur dëgjon dialogë, biseda telefonike, shaka, intervista dhe komente të ndryshme; • të kuptojë gjuhën e artikuluar nga një anglishtfolës, si dhe materiale autentike që përmbajnë një tematikë të larmishme; • të kuptojë në detaje informacionin në buletine lajmesh si dhe materiale të tjera të regjistruara nga anglishtfolës; • të kuptojë drejt, pa shumë vështirësi, thelbin e programeve televizive, të radios, njoftimet publike, dokumentarë, filma etj., mbi tema të njohura, kur ngjarjet e treguara kanë një gjuhë standarde; • të reagojë ndaj udhëzimeve dhe këshillave, duke iu përgjigjur situatave me një fjalor të zgjeruar dhe pa hezitime; • të kuptojë thelbin e një diskutimi kompleks mbi

	<p>disa tema konkrete ose abstrakte në gjuhën standarde, duke përfshirë këtu edhe diskutime teknike të disa specialiteteve të ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të kuptojë thujtë të gjitha dokumentet e përhapura ose të regjistruara, si dhe humorin e tonin e folësit; • të ndjekë një përmbledhje të gjatë dhe një arsyetim kompleks me kusht që tema të jetë e njohur dhe nëse personi që flet, shpreh qartë qëllimin e fjalës së tij; • të përcaktojë pikat kryesore të një diskutimi ose përshkrimi të gjatë, kur gjuha është standarde; • të tregojë, me anën e përsëritjes, mimikës, gjesteve dhe elementeve të tjera, brendinë e pjesëve të dëgjuara.
<p>Të folurit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të komunikojë me spontanitet, shpesh duke treguar një lehtësi të dallueshme dhe një lehtësim në të shprehur edhe në thënie të ndërlikuara dhe pak pauza të gjata; • të komunikojë me një shkallë lehtësie dhe spontanitet që e bën plotësisht të mundur një ndërveprim të rregullt me folësin e lindur, pa imponuar mundim nga njëra anë në tjetrën; • të flasë relativisht për një kohë të gjatë me një gjuhë mjaft të kuptueshme dhe pa gabime të konsiderueshme edhe pse mund të hezitojë, duke kërkuar mënyra të shprehuri dhe shprehje ku vërehen pak pauza të gjata; • të ndërhyjë në një debat në mënyrë të përshtatshme duke përdorur gjuhën që duhet; • të përfundojë një bisedë duke respektuar me efikasitet radhën e fjalës; • të nisë një bisedë duke ndërhyrë kur t'i vijë radha, në momentin e duhur; • të përfundojë bisedën kur duhet, edhe pse nganjëherë me ngathtësi; • të tregojë një histori apo përvojë në detaje duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij; • të marrë pjesë në biseda ku debatohet, duke dhënë opinionin e tij pro ose kundër me argumente bindëse rreth tematikës që diskutohet; • të tregojë përmbajtjen e një libri apo të një filmi dhe të përshkruajë reagimet e tij, duke treguar saktësi gramatikore e gjuhësore; • të flasë për njerëz, për pamjen e tyre të jashtme, për veshjet, për karakterin e tyre dhe për mjedisin ku jeton, duke krahasuar njerëz të kulturave e të

	<p>vendeve të ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shtrojë qartë një çështje ose problem, duke arsyetuar rreth shkakut dhe pasojës.
Të lexuarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të lexojë artikuj dhe raporte mbi çështje bashkëkohore, në të cilat autorët shprehin një qëndrim të veçantë ose një pikëpamje të tyre; • të kuptojë tekste që shprehin fakte, ose tekste letrare të gjata; • të lexojë një korrespondencë të përditshme duke kapur themeloren e kuptimit; • të gjejë dhe të kuptojë informacion apo fakte të kërkuara (kush, kur dhe ku është kryer diçka), duke u hedhur një vështrim të shpejtë teksteve të gjata; • të lexojë romane të shkurtra nga autorë amerikanë dhe anglezë, duke treguar se kupton mirë përmbajtjen e tyre, pavarësisht nga leksiku e strukturat e panjohura që mund të hasë gjatë leximit; • të kuptojë mesazhe të thjeshta dhe letra standarde rreth udhëtimeve, shërbimeve postare, blerjeve etj.; • të kuptojë në detaje ato pjesë të korrespondencës së tij që bëjnë fjalë për ngjarje, ndjenja apo dëshira të grupmoshës së vet.
Të shkruarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të shprehë mendimet me një gjuhë të saktë gramatikore; • të hartojë një letër zyrtare, personale ose ankesë, duke përdorur një fjalor të përshtatshëm për llojin dhe stilin e letrës; • të përshkruajë vende dhe persona që ka parë, udhëtime imagjinare, duke shprehur mendimet dhe pikëpamjet e tij në mënyrë të qartë dhe të kuptueshme; • të bëjë përmbledhjen e një vepre letrare të lexuar duke analizuar, portretizuar personazhet kryesorë, si dhe duke shprehur qëndrimin e tij për zgjidhjen që autori bën në fund të veprës; • të shkruajë një artikull të thjeshtë gazete për një problem shqetësues ose një raport për çështje dhe ngjarje të jetës së përditshme, duke bërë analiza dhe komente; • të shkruajë esë me shumë paragrafë e me

	tematika të larmishme; • të hartojë një faks apo e-mail, për të përcjellë një informacion.
--	---

5. KËRKESA TË GJUHËS ANGLEZE NDAJ LËNDËVE TË TJERA

Në këtë program, një rëndësi e veçantë i është kushtuar integritimit ndërëndor. Një aspekt shumë i rëndësishëm në mësimin e gjuhës së angleze është ai social dhe kulturor. Për këtë arsye duhet pasur parasysh mësimdhënia e integruar.

Përdorimi i një mësimdhënieje të integruar mundëson aftësimin e nxënësve në përdorimin e njohurive gjuhësore në përgjithësi dhe të katër aftësive gjuhësore, në veçanti. Gjuha e huaj mësohet më mirë në kontekste të caktuara ku fushat tematike të parashtruara në këtë program trajtohen dhe në raport me lëndët e tjera.

Lidhja e gjuhës së huaj me lëndët: *matematikë, letërsi, gjeografi, histori, arte, TIK, shkenca sociale, shkenca natyrore etj.*

Letërsia, njohuritë e së cilës krijojnë një ide shumë të qartë për shkrimtarë dhe poetë të ndryshëm, si edhe për veprat e tyre.

Lidhja me *shkenca natyrore* shprehet në trajtimin e temave të ndryshme që kanë të bëjnë me ndotjen e mjedisit dhe ushqimin etj.

Me lëndën e *arteve* janë të lidhura temat, të cilat kanë të bëjnë me sportin, muzikën etj.

Me *historinë* janë të lidhura ngjarje dhe fakte, të cilat ndihmojnë në formimin kulturor dhe intelektual të nxënësit, në njohjen e vlerave historike e shoqërore të popujve anglishtfolës.

Bashkërendimi ndërëndor në programin e klasës së 12-të mundëson realizimin e synimeve dhe objektivave të përgjithshëm të programit për:

Edukimin intelektual. Përmes ndërthurjes së njohurive, nxënësit arrijnë të analizojnë, të sintetizojnë dhe të vlerësojnë, duke rritur cilësinë.

Edukimin mjedisor. Ndotja dhe mbrojtja e mjedisit janë tema që shoqërohen me fjalor dhe struktura gjuhësore, të cilat trajtohen jo si qëllim më vete, por në një kontekst kuptimplotë dhe edukativ.

Edukimin kulturor dhe etik. Përmes lëndëve historike dhe gjeografike, nxënësit fitojnë njohuri të reja për vendet anglishtfolëse. Këto njohuri ndërthuren me dijet për kulturën e këtyre vendeve, për zakonet e doket e tyre, për mënyrën e jetesës etj. Këtu nuk mund të lihen pa përmendur edhe shprehjet etike të këtyre popujve.

Edukimin për të drejtat e njeriut. Njohja e kulturave të vendeve anglishtfolëse realizohet e lidhur ngushtë me temat e barazisë sociale, të mosdiskriminimit racial, të respektit reciprok etj.

Atdhedashurinë. Nxënësit ndërjegjësohen për identitetin e tyre kombëtar, duke njohur kulturat e popujve të vendeve anglishtfolëse. Kjo mundëson që ata të bëjnë krahasime midis dy kulturave.

6. KËRKESA PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të është dokument zyrtar si pjesë e tërësisë së dokumenteve zyrtare për lëndën e gjuhës angleze dhe duhet të zbatohet nga mësues, autorë të teksteve etj.

Ky program mbështet në dokumente të rëndësishme, si:

- Kuadri i Përbashkët European i Referencave për Gjuhët e Huaja.
- Kurrikula Kombëtare e Gjuhëve Moderne për Arsimin Publik Parauniversitar.

Programi i klasës së 12-të orienton gjithë procesin e mësimdhënies e të nxënies së gjuhës angleze në nivelin **B2+**.

Për të siguruar përdorimin sa më të mirë të programit, është e vlefshme njohja me dokumentet e lartpërmendura.

Është shumë e rëndësishme njohja dhe përvetësimi i programeve mësimore të lëndës së gjuhës angleze për klasën pasardhëse. Gjithashtu, përdoruesve të këtyre dokumenteve u lind nevoja të njohin standardet e të gjitha fushave të tjera të të nxënit dhe të gjitha programet lëndore të së njëjtës klasë.

A. Objektivat

Programi për klasën e 12-të është strukturuar në objektiva sipas standardeve dhe sipas aftësive që vijnë njëra pas tjetrës, por nuk do të thotë se mësimdhënia/nxënia duhet të zhvillohet në këtë renditje gjatë vitit shkollor.

Objektivat e programit janë për të gjithë nxënës/it,-et dhe janë detyrim për përdoruesit e programit. Kjo do të thotë se që të gjithë nxënësve duhet t'u jepet mundësia që të nxënë atë që përshkruhet tek objektivat. Realizimi i objektivave në tema, kapituj, njësi dhe renditja e tyre është zgjedhje e lirë e zbatuesit të programit.

Meqë niveli i nxënësve është i ndryshëm, atëherë mësues/i,-ja ka nevojë të bëjë punë të diferencuar me nxënësit e tij/saj. Kjo kërkon që, përveç përcaktimit të objektivave të përgjithshëm të arritjeve, të përcaktojë objektivat për nxënësit e nivelit të ulët, të nivelit mesatar dhe të nivelit të lartë.

B. Orët mësimore

Duhet të theksojmë se programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të është strukturuar sipas një formati të ri, i cili jep standarde sipas fushave dhe objektiva për secilin standard fushe; gjithashtu programi jep dhe objektiva për çdo aftësi dhe aftësi të cilat synojnë atë që mësuesi do të arrijë në përfundim të vitit shkollor për këtë lëndë.

Më poshtë jepet sasia e orëve, e cila është rekomanduese. Përdoruesit e programit të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, ndërkohë janë të lirë të ndryshojnë me 10% (shtesë ose pakësim) orët e rekomanduara. Kjo do të thotë se mësuesi mund të vendosë të përparojë më ngadalë, kur vë re se nxënësit e tij hasin vështirësi të veçanta në përmbushjen e objektivave të kapitullit, por mund të ecë më shpejt, kur nxënësit e tij demonstrojnë një përvetësim të kënaqshëm.

Në programin e lëndës së gjuhës angleze, afërsisht **70%** e orëve mësimore totale janë për shtjellimin e njohurive të reja lëndore dhe **30%** e tyre janë për përpunimin e njohurive (gjatë vitit shkollor dhe në fund të tij).

Shpërndarja e orëve mësimore

Gjuha angleze për klasën e 12-të zhvillohet me 4 orë mësimore në javë:

34 javë x 4 orë = 136 orë vjetore

Shpërndarja e orëve të planifikuara është si vijon:

Gjatë shtjellimit linear të lëndës në tekst (në kapituj e njësi mësimore) fushat dhe aftësitë gjuhësore dhe linja (kultura) ndërthuren me njëra-tjetrën. Mësuesi është i lirë të bëjë kombinimin e tyre brenda një kapitulli ose një njësie mësimore, pavarësisht renditjes në tabelën e shpërndarjes së orëve.

Komunikimi dhe formimi kulturor zë 104 orë, të cilat ndahen, sipas objektivave që u përgjigjen, në 90 orë mësimore për kulturën dhe komunikimin (nga të cilat 70%, që përbëjnë 63 orë, do të jenë për trajtimin e lëndës së re, kurse 30%, që përbëjnë 27 orë, do të shërbejnë për përpunimin e njohurive. Me përpunim do të kuptojmë, p.sh., përforcimin e informacionit të marrë në temat përkatëse ose ushtrime për mendimin kritik rreth këtij informacioni) dhe 14 orë për aktet dhe funksionet e komunikimit (nga të cilat 70%, që përbëjnë 10 orë mësimore, do të shërbejnë për njohuritë e reja, kurse 30% e tyre, d.m.th. 4 orë mësimore, do të përdoren për përpunimin e njohurive. Këtu mësuesi bën përpunim njohurish për integrimin tërësor të lëndës, d.m.th. ai jep detyra komplekse, ku pasqyrohen njohuritë e përfuara sipas aftësive dhe objektivave në një kapitull.).

Formimi gjuhësor zë 32 orë. Janë kryesisht orë, në të cilat mësuesi shtjellon, në bashkëveprim me nxënësit, njohuri gramatikore dhe ushtrime gjuhësore gramatikore e leksikore (70% e tyre, që përbëjnë 23 orë mësimore, do të shërbejnë për trajtimin e strukturave të reja, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 9 orë, do të shërbejnë për rimarrjen, përpunimin dhe përforcimin).

Përpunimi i njohurive

Me përpunim të njohurive kuptojmë rimarrjen dhe përforcimin e informacionit të marrë gjatë trajtimit tematik të përmbajtjes ose ushtrime për rifreskimin ose përsëritjen e strukturave gjuhësore ku nxënës/i,-ja ka shfaqur vështirësi.

Përpunimi i njohurive përmban:

- Përsëritjen e njohurive bazë (konceptet themelore);
- testimin e njohurive bazë;
- integrimin e njohurive të reja të lëndës me njohuritë e marra;
- integrimin e aftësive të reja me njohuritë e lëndëve të tjera (Ndonëse këto integrame do të përshkojnë zhvillimin e çdo ore mësimore, gjatë përpunimit i duhet kushtuar kohë e posaçme);
- përsëritjen vjetore;
- testimin vjetor (nuk është i detyruar).

Gjatë përpunimit të njohurive, duhet t'i kushtohet kohë e posaçme:

Kultivimit të aftësive të përgjithshme, si: të komunikimit, të menaxhimit të informacionit, të zgjidhjeve problemore, të menduarit kritik dhe krijues.

Aftësive të posaçme lëndore, si: komunikimi gojor, shkrimi riprodhues e krijues, kuptimi i teksteve me vështirësi dhe gjatësi mesatare, kalimi nga kuptimi thelbësor tek ai më i detajuar, kuptimi me gojë dhe ndërveprimi bisedor etj.

Formimit të qëndrimeve, si qëndrimi etiko-social dhe ai gjatë punës në grupe të vogla nxënësish.

Gjatë orëve të përpunimit të njohurive, nxënësve duhet t'u krijohet mundësia të punojnë detyra tematike e projekte kurrikulare, të zgjidhin situata problemore nga jeta etj.

Pjesë e përpunimit të njohurive është rishqyrtimi vjetor, i cili ka për qëllim të nxjerrë në pah dhe të përforcojë konceptet e metodat themelore të kësaj lënde.

Mësuesi është i lirë të përdorë larmi metodash e strategjish të mësimdhënies/nxënies për t'ia përshtatur nevojave të nxënë/sit,-es në klasa të ndryshme. Ai i kombinon këto metoda gjatë procesit mësimor dhe i përshtat ato në bazë të zhvillimit në rritje të kompetencave gjuhësore dhe të zhvillimit të pavarësisë së nxënë/it,-es në vijueshmëri të këtij procesi.

Metoda dhe strategji të mësimdhënies/nxënies

Më poshtë jepen disa strategji dhe teknika të ndryshme, sipas aftësive gjuhësore:

Të dëgjuarit

- Të bëjë lidhje mes asaj që dëgjon dhe materialit pamor.
- Të kuptojë gjatë dëgjimit referencat kulturore, të panjohura për të, duke përdorur kontekstin.
- Të kuptojë me detaje përshkrimin e ngjarjeve, të ndjenjave dhe dëshirave.
- Të mbajë shënime gjatë dëgjimit.
- Të arsyetojë mbi bazën e asaj që dëgjon.

Të folurit

- Të mos ndalojë plotësisht ligjërimin, kur nuk di një fjalë ose një shprehje.
- Të përsërisë një pjesë të asaj çfarë thotë folësi, për të miratuar se biseda ndërmjet tyre po përcillet në mënyrë të drejtë.
- Të pyesë bashkëbiseduesin për të bërë të qartë atë që është thënë.
- T'i kërkojë folësit përsëritje, në rast moskuptimi.

Të lexuarit

- Të lexojë tekstin dhe të nxjerrë kuptimin e fjalëve të panjohura në kontekst, të nxjerrë kuptimin kryesor dhe detajet përkatëse.
- Të mbledhë dhe të kërkojë të dhëna që e ndihmojnë për të parashikuar përmbajtjen e tekstit.
- Të dallojë përfundimet kryesore të një teksti argumentues të ndërtuar qartë.

Të shkruarit

- Të mbajë shënime për informacionin që i duhet të përfshijë në detyrën e caktuar.
- Të shkruajë përshkrime të hollësishme me detaje dhe të drejtpërdrejta mbi një gamë të gjerë temash të njohura.
- Të shkruajë përshkrimin e një ngjarjeje duke bërë lidhjen logjike të paragrafëve e duke përdorur struktura të sakta gjuhësore;
- Të përmbledhë me një farë sigurie një burim informacionesh faktike mbi tema të njohura të përditshme.

C. Parime për zbatimin e programit

Më poshtë janë disa parime për zbatimin e programit:

Vendosja e nxënës/it,-es në qendër të vëmendjes

Nxënësi duhet të jetë në qendër të procesit mësimor dhe të gëzojë të drejta të plota pjesëmarrjeje, duke shprehur përvojën e tij jetësore. Kjo do të realizohet duke përzgjedhur tema, lloje të teksteve dhe forma sociale të orientuara sipas interesave dhe nevojave të moshës së klasës së 12-të , duke pasur parasysh nivelin dhe rezultatet e nxënësve.

Krijimi i mjedisit të të nxënës

Mësuesit tanë duhet të ndërgjegjësohen se është shumë e domosdoshme që nxënësi të ndihet i sigurt. Kjo arrihet nëpërmjet krijimit të një mjedisi shkollor fizik, emocional, sfidues dhe jofrenues për procesin mësimor, mjedis i cili mundëson një mësimdhënie/nxënie që plotëson ndjeshëm nevojat dhe objektivat e përcaktuar më parë.

Organizimi i klasës

Vendosja e nxënësit në qendër të procesit mësimor do të sjellë ndryshimin e rolit tradicional të mësuesit. Mësuesi do të jetë organizues, furnizues dhe orientues për nxënësit. Ai do t'i ndihmojë nxënësit për një të mësuar të qëndrueshëm. Mësuesi ka më tepër rol planifikues dhe drejtues sesa burim i të gjitha njohurive në klasë.

Mësimdhënia ka në qendër të saj metodën komunikative, metoda me bazë detyrën, metoda funksionale dhe ajo e situatave sa më afër jetës reale etj.

Mësuesi është i lirë dhe i pavarur në përdorimin e metodave dhe të materialeve mësimore që mbështesin krijimtarinë dhe pavarësinë mendore si të nxënësve, ashtu edhe të vetë mësuesit.

Organizimi i mësimit mundëson punën në grupe dhe nxit lirishtërinë e nxënësve. Atmosfera e klasës është mbështetje dhe respekt për përgjigjen e nxënësit si nga mësuesi, ashtu dhe nga nxënësit e tjerë. Nxënësi ndërkohë mëson edhe nga shokët dhe shoqet e tij.

Të mësuarit bashkëveprues

Mësimi i anglishtes i drejton nxënësit drejt pavarësisë në rritje në përfitim të gjuhësor, nëpërmjet aktiviteteve përkatëse të të mësuarit, formave të larmishme sociale. Rol të veçantë duhet të zërë puna me grupe, me partnerë. Puna në grupe ndihmon, gjithashtu, në shoqërizimin e nxënësve, i bën ata bashkëveprues me njëri-tjetrin dhe me mësuesit, nxit tolerancën ndaj mendimit të tjetrit, si dhe ndikon në përdorimin e formave demokratike për të ndarë punën dhe përgjegjësitë.

Përdorimi i gjuhës në klasë

Në nivelin gjuhësor B2+, nxënësi është më i formuar nga ana gjuhësore e kulturore dhe është i gatshëm të përdorë gjuhën angleze në situata reale, si p.sh., në kryerjen e

veprimtarive gjuhësore, në dhënien e udhëzimeve për punët e përbashkëta në projekte ku ka ndarje dhe përgjegjësi ndaj detyrave të ngarkuara.

Të mësuarit e gramatikës

Në kuadër të respektimit të Kuadrit të Referencave për Gjuhët, gramatika mësohet në bashkëveprim dhe në një kontekst kuptimplotë, të cilat në nivelin B2+ janë më të ndërlikuara.

Njohuritë gjuhësore janë në shërbim të funksionit komunikativ të gjuhës, cilësia e të cilit varet nga saktësia gramatikore dhe nga rrjedhshmëria gjuhësore, ku nxënësit i lejohet të bëjë deri në 5-6 gabime.

Korrigjimi i gabimeve

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të pasqyron më së miri mënyrën më të plotë të korrigjimit të gabimeve. Niveli B2+ parashikon një shkallë më të lartë të saktësisë gjuhësore për të siguruar një komunikim të qartë në gjuhën angleze. Nxënësit nxiten që të vetëkorrigjohen ose të korrigjojnë njëri-tjetrin, dhe të mësojnë prej gabimeve që ata bëjnë. Mësues/i,-ja përdor teknika të ndryshme korrigjimi, duke ndërhyrë vetëm atëherë kur praktikohen struktura gjuhësore të caktuara dhe, më rrallë, kur nxënësit janë të përfshirë në debate dhe diskutime. Shpesh mësues/i,-ja dokumenton gabimet e përsëritura dhe, kur është e nevojshme, i korrigjon ato duke përdorur format e sakta gjuhësore.

Puna e diferencuar me nxënësit

Me qëllim që metodat e mësimdhënies/nxënies, parimet dhe strategjitë mbi të cilat realizohen këto metoda të kenë arritje sipas standardeve të përcaktuara, mësuesi planifikon punën e diferencuar me nxënësit.

Duke pasur parasysh përbërjen heterogjene të klasave tona, mësuesi duhet të parapëlqejë punën në grupe. Kështu, ai mund të krijojë grupe të përziera me nxënës/e të përparuar/a dhe të prapambetur/a; duke caktuar detyra në grup për të mos i vënë në vështirësi këta nxënës dhe për t'i inkurajuar të zgjidhin ato detyra që munden. Mësuesi mund t'u japë gradualisht detyra motivuese e tërheqëse plus nxënësve për të siguruar një nivelim të tyre me të tjerët, por duke bërë kujdes që të mos rrisë vështirësitë e tyre.

Një motivim i mirë për thellimin e njohurive të anglishtes, konkretisht për nxënësit e përparuar, është puna e veprimtarive shtesë, si: përzgjedhje e materialeve autentike, krijime me shkrim në kuadër konkurses, recitime ose vënie në skenë të pjesëve të ndryshme në gjuhë të huaj etj. Ai mund të përdorë punën e këtyre nxënësve për të realizuar bashkë me ta një aspekt shumë të rëndësishëm të metodologjisë së zbatimit të programit si integrimi lëndor, ku nxënësit e përparuar mund të sjellin një kontribut të konsiderueshëm nëpërmjet transferimit të njohurive të tyre nga gjuha dhe kultura amtare në gjuhën dhe kulturën e huaj dhe anasjelltas.

Si rekomandim, më poshtë paraqiten disa forma didaktike që duhet të përdorë mësuesi për tërheqjen e të gjithë nxënësve në procesin mësimor:

- Të ketë vullnetin dhe dëshirën për t'i dëgjuar dhe për t'u dhënë përgjigje nxënësve;
- të ndjekë klasën në çdo hap, brenda dhe jashtë saj;

- të ndajë përgjegjësitë atje dhe atëherë kur duhet, për çështje vendimmarrjeje, detyra shtëpie apo klase, detyra me shkrim etj.;
- të japë vazhdimisht përshkrime të punës së nxënësve;
- të kërkojë prej nxënësve vlerësime të punës së tij, me qëllim që të reflektojë ndaj dobësive;
- të shmangë çdo gjë që nuk i përshtatet moshës së nxënësve;
- të zgjedhë materiale për mësim në përputhje me kërkesat dhe standardet e programit mësimor;
- të përpiqet ta mënjanojë diçka që nuk ecën në klasë, dhe të përdorë punën në grup ose, për individë të veçantë, punën individuale;
- të përdorë ushtrime që kërkojnë pjesëmarrje aktive, duke nxitur që edhe nxënësit me dije jo të plota të përfshihen në to;
- të shmangë ushtrime që i vënë këta nxënës në vështirësi dhe i zënë ngushtë;
- të motivojë nxënësin edhe për një detyrë fare të vogël që ka bërë, me qëllim që të rritet dëshira dhe përgjegjësia për mësimin e gjuhës së huaj;
- të mos paragjykojë nxënësit, por, përkundrazi, t'u japë ushtrime që kërkojnë vëmendje dhe punë.

7. VLERËSIMI

Vlerësimi i përparimit të nxënësit do të realizojë matjen e përparimit dhe të arritjeve të nxënësve në gjuhën e huaj. Ai të jetë objektiv dhe i matshëm. Të vlerësosh nxënësin është nuk është e lehtë dhe kjo mund të bëhet në mënyra nga më të ndryshmet.

Vlerësim diagnostikues

Ky vlerësim do të realizohet përmes njohjes dhe vlerësimit të arritjeve dhe mangësive, duke i dëgjuar nxënësit të flasnin dhe të lexojnë, duke vëzhguar të shkruarit e tyre dhe duke analizuar llojet e produkteve të tyre në procesin mësimor. Ky lloj vlerësimi jep informacion për efektshmërinë e të nxënësit; ndihmon në gjetjen e mënyrës së veprimit në etapën e dytë të të mësuarit dhe në gjetjen e arsyeve të mospërvetësimit të koncepteve.

Vlerësim formues

Nëpërmjet këtij vlerësimi synohet të theksohet ajo çfarë ka arritur nxënësi gjatë procesit të formimit të njohurive. Ky vlerësim kryhet në fillim: për vendosjen e objektivave në procesin mësimor, gjatë vitit: për të vlerësuar ecurinë e njohurive të fituara, për përmirësim, si dhe në fund të vitit: për të parë se çfarë është arritur.

Më poshtë sugjerohen disa veprimtari ose kërkesa për vetëvlerësimin formues:

- Të shpjegohen objektivat pedagogjike të veprimtarive;
- të bëhet një pushim, pas një veprimtarie, dhe të shtrohet pyetja “Çfarë keni mësuar?”
- t'i kërkohet rregullisht nxënësit të bëjë bilancin e njohurive të ndryshme;
- të shpallen provimet e vlerësimit përmbledhës dhe të përcaktohen paraprakisht kriteret e suksesit;

- të pyeten nxënësit, në një situatë sukcesi, “Çfarë bëttë për të pasur sukses?” dhe të nxiten ata të shkëmbejnë përvojën e tyre mbi këtë temë;
- t’i kërkohet nxënësit, pas një krijimi me shkrim, të tregojë çdo gjë, për të cilën është i sigurt në tekstin e tij (p.sh., duke nënvizuar);
- t’i kërkohet nxënësit, në rast mëdyshjeje mbi një formë drejtshkrimore, leksikore ose morfologjike, ta shënojë këtë formë në tekstin e tij dhe të hartojë pyetjen në fund të faqes në formë shënimi (mësuesi i përgjigjet në të njëjtën mënyrë).

Vlerësim përmbledhës

Ky vlerësim bëhet në fund të një numri temash, njësish, detyrash e kapitujsh, ose në fund të një periudhe të caktuar kohore.

Vlerësim motivues

Ky vlerësim ka për qëllim të nxisë interesin dhe dëshirën e nxënësve për të mësuar. Vlerësimi i nxënësit përshkon gjithë procesin mësimor dhe shërben për përmirësimin e këtij procesi. Vlerësimi i nxënës/it,-es nuk ka për qëllim të vetëm vendosjen e notës dhe as nuk përfundon me vendosjen e saj.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësuesi nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënësit për ata objektiva të arritjes, që nuk përshkruhen në program. Objektivi i vlerësimit nuk janë vetëm njohuritë dhe aftësitë, por edhe qëndrimet e nxënësve, si qëndrimet etiko-sociale, në përgjithësi, dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti. Vlerësimi i nxënës/it,-es duhet të jetë objektiv dhe i matshëm. Asgjë nuk është më nxitës sesa sukcesi i arritur, duke u përballur me gjendjen reale në të cilën ndodhet një nxënës.

Do të nxitn nxënësit të njohin procedurat e vlerësimit si mundësi për *vetëvlerësim*.

Vetëvlerësimi është një tjetër element i rëndësishëm i vlerësimit në mësimin e gjuhës angleze, ku secili jep gjykimin për zotësinë e vet. Vetëvlerësimi është një element plotësues i domosdoshëm i vlerësimit nga mësuesi.

Vetëvlerësimi ka efekt kur ai u referohet normave dhe kapacitetit që korniza e gjuhëve parashtron për grupmoshën e nxënësve dhe kur ky vlerësim është i lidhur me një përvojë të veçantë, që mund të jetë ajo e kalimit të testeve. Vënia e synimeve të qarta në program mundëson vetëvlerësimin në vazhdimësi.

Si mjet në vlerësim dhe vetëvlerësim shërben Portofoli Europian i Gjuhëve (PEGj), që me anë të tri pjesëve të tij (Pasaportës Gjuhësore, Bibliografisë Gjuhësore dhe Dosjes), nxit nxënësin të mendojë mbi nivelin e tij gjuhësor, duke vetëvlerësuar njohuritë e marra, dhe duke dokumentuar arritjet e tij gjuhësore, që mund të jenë: provime me shkrim, detyra tematike, certifikata, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare.

PEGj-i është dokumenti, në të cilin çdo nxënës që mëson ose ka mësuar një gjuhë që mësohet në shkollë ose jashtë saj, mund të shënojë njohuritë e tij gjuhësore dhe përvojat kulturore. PEGj-i e nxit nxënësin të mësojë më shumë gjuhë, edhe në nivele modeste, dhe të vazhdojë t’i mësojë gjuhët përgjatë gjithë jetës. PEGj-i e nxit nxënësin të përmirësojë mësimin dhe aftësinë e vlerësimit të aftësive të tij në fushën e gjuhëve. PEGj-i kontribuon në mirëkuptimin reciprok në Europë nëpërmjet njohjes së

drejtpërdrejtë të kulturave të tjera dhe ndihmës së kapaciteteve të komunikimit në shumë gjuhë.

Nxënësit vlerësojnë punën e tyre në çifte. Më pas mësuesi dhe nxënësit bëjnë komentin përfundimtar.

Nxënësit vlerësojnë punën e njëri-tjetrit në grupe, duke marrë role të ndryshme, madje dhe pa nevojën e ndihmës së mësuesit.

Nxënësi mban shënim arritjet e tij, duke përdorur edhe gjuhën amtare.

Mësuesi bisedon me nxënësin individualisht dhe i tregon arritjet.

Interesi më i madh i vetëvlerësimit qëndron në faktin që ai është faktor motivimi dhe ndërgjegjësimi: ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu të organizojnë më mirë të nxënës të tyre. Nga vetëvlerësimi përfiton si nxënësi, ashtu edhe mësuesi.

Nxënësit do të nxiten të zhvillojnë të menduarit e pavarur dhe vetëdijen për aftësinë e tyre për përmirësime përmes kuptimit të hollësishëm të procedurave të vlerësimit.

Nëpërmjet vetëvlerësimit nxënësit vlerësojnë veten nëpërmjet një pyetësori mbi atë se "*çfarë di të bëj?*"

Vetëvlerësimi është një formë e re, por tashmë mjaft e përhapur në botën arsimore. Ai është pjesë e të mësuarit të pavarur dhe konsiderohet mjaft i nevojshëm jo vetëm nga nxënësit, por edhe nga mësuesit. Është detyrë e çdo mësuesi të shpjegojë e të njohë nxënësit me përmbajtjen e vetëvlerësimit, përdorimi i të cilës do të sjellë ndërgjegjësim të mëtejshëm të problemeve të të mësuarit.

Mësuesi nuk e ka të detyrueshëm vlerësimin me notë të nxënësve dhe as vendosjen e notave në regjistër për secilën orë mësimore. Si rregull, nxënësit dhe mësuesit duhet të bashkëbisedojnë lirshëm, si partnerë, rreth përvetësimit të njohurive të fituara nga orët e kaluara dhe mirëkryerjes së detyrave jashtë klase.

Herë pas here, mësuesi duhet të vlerësojë me notë, duke ua bërë të qartë nxënësve që në fillim qëllimin e vlerësimit dhe kriteret e tij.

Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin në komunikimin me shkrim dhe mund të realizohet jo vetëm me laps e letër, por edhe në rrugë elektronike.

Mësuesi vlerëson nxënësin me notë për parashtrimet me shkrim në provimet periodike me shkrim dhe në prezantimet me shkrim të punimeve të tij, të realizuara vetë ose në grup.

Mësuesi planifikon **provime periodike** me shkrim për blloqe të gjera orësh mësimore, që përbëhen nga një a disa kapituj, të cilët i bashkojnë objektiva të ndërlidhur të të nxënës. Në përshtatje me qëllimin e vlerësimit me shkrim, ai përdor lloje të ndryshme testesh, që nga testet disaminutëshe për një objektivi të veçantë të të nxënës, deri tek ato njëorëshe; teste me alternativë ose me zhvillim, detyra tematike, projekte kurrikulare etj.

Një formë e parashtrimit me shkrim nga nxënësit është dhe **provimi përfundimtar**.

Portofoli i nxënësit, si një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, është një koleksion i punimeve të tij përgjatë vitit shkollor. Ai mund të përmbajë provime me shkrim, detyra tematike, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënësit, kurse mësuesi është në rolin e atij që drejton, që orienton dhe që rekomandon.